

Handicapfaggruppens
Handicapkonference 2010

Workshop om
Børnesamtalen
- børn med udviklingsforstyrrelser

torsdag d.11.marts 2010

Inge Louv
Socialrådgiver – handicapkonsulent

www.ingelouv.dk

Program

- Kort gennemgang af
 - grundlæggende forstyrrelser ved ADHD
 - kardinalsymptomer på autisme
 - hvad er Tourette syndrom
- Hvordan viser vanskelighederne sig, og hvad har barnet behov for
- Hvordan forbereder man sig til samtale med barnet med udviklingsforstyrrelse
- Metoder under samtalen
- Idéer og råd
- Nyttige hjemmesider

Børn (med udviklingsforstyrrelser) er forskellige

- Et barn er et barn med egen personlighed, egen habitus, egne erfaringer samt biologisk og social arv
- Et barn med en udviklingsforstyrrelse er et barn med egen personlighed, egen habitus, egne erfaringer samt biologisk og social arv + nogle særlige vanskeligheder og dermed nogle særlige behov

ADHD

Attention Deficit Hyperactivity Disorder

ADHD er en forstyrrelser af

- opmærksomhed, aktivitet og impulsivitet.

Man taler om tre forskellige typer af ADHD

- ADHD med overvejende opmærksomhedsforstyrrelse
- ADHD med overvejende hyperaktivitet og impulsivitet
- ADHD kombineret type med såvel opmærksomheds- forstyrrelse som hyperaktivitet og impulsivitet

Kilde: www.adhd.dk

Vanskeligheder som følge af ADHD

- uro og uopmærksomhed
- let afledelighed
- koncentrationsproblemer
- rum/retningsforstyrrelser
- søvnproblemer
- planlægningsproblemer
- motoriske vanskeligheder
- manglende eller nedsat selverkendelse

Mange har problemer med eksekutivfunktionerne

- Eksekutivfunktionen i hjernen varetager koordineringen af hjerneaktiviteter, der kræves for at
 - opsætte mål
 - udarbejde planer til at opnå disse mål
 - organisere udførelsen af planerne, så målet nås

...og problemer med perception

- opfattelse og bearbejdning gennem sanserne
- koordinering af flere sanseindtryk

- Mennesker med autisme, ADHD og lignende har ofte gavn af visuel kommunikation (tekst eller billeder)

Problemer med eksekutivfunktioner og perception giver behov for støtte til

- motivation!
- planlægning
- at opsætte mål og delmål
- guidning i at nå målene
- at opfatte meddelelser
- få overblik
- at 'oversætte' abstrakte beskeder
- koordinering

Barnet med ADHD har brug for

- overskuelighed
- forudsigelighed
- struktur
- ro
- tid
- tryghed
- at blive mødt
- at blive guidet
- evt. medicinsk behandling

Et barn med autisme er ikke automatisk et barn
med problematisk adfærd

Men problematisk adfærd er langt mere udbredt
hos børn med autisme end hos andre

Et barn med autisme er en særlig udfordring for
forældre, pædagoger, søskende og andre

Autismespektrumsforstyrrelse, ASF

- en gennemgribende udviklingsforstyrrelse
- en dysfunktion eller en nedsat funktion i hjernen, der er medfødt som følge af arvelige forhold, eller forhold under graviditeten eller fødslen

Autismespektrumsforstyrrelse, ASF

- Mange diagnoser indenfor ASF f.eks.
 - Infantil autisme
 - højtfuncerende autist
 - anden gennemgribende udviklingsforstyrrelse indenfor autismespektret
 - Aspergers syndrom
 - med flere

Triaden af funktionsnedsættelser hos et menneske med ASF

- socialt samspil og forståelse
- alle former for kommunikation – verbal og nonverbal
- fleksibilitet i tankegang, forarbejdning og adfærd, herunder problemer i forhold til forestillingsevne

Socialt samspil og forståelse

- gennemgående problemer med:
 - at kunne sætte pris på at være sammen med andre mennesker (eller at man tydeligt giver udtryk for, at man ikke bryder sig om det)
 - at kunne forstå andre menneskers følelser
 - at kunne forstå andre menneskers reaktioner
 - at kunne forstå meningen med de sociale spilleregler

Kommunikation

- gennemgående problemer i forhold til:
 - at kunne udtrykke personlige behov
 - at bruge verbalt sprog i sociale sammenhænge
 - at forstå andre menneskers sprog og kommunikation
 - at opfatte tingene bogstaveligt
 - at abstrakt tænkning er uforståeligt

Manglende fleksibilitet i tankegang og adfærd

- gennemgående problemer i forhold til:
 - at have behov for ensartethed og rutine
 - ønske om / insistere på, at leg / aktiviteter, ritualer og særinteresser skal følge et stereotypt mønster
 - manglende eller nedsat forestillingsevne

Autisme spænder vidt begavelsesmæssigt

f.eks.

– Infantil autisme

- fra svær udviklingshæmning til normal begavelse (ca. 75 % og 25 %)
- tidlig diagnose (indenfor 36 måneders alder)
- ofte sen sprogudvikling

– Aspergers syndrom

- normalt begavet til godt begavet
- særinteresser
- ofte tidlig sprogudvikling

Vanskeligheder som følge af autisme

- lydfølsomhed
- lysfølsomhed
- kropslige sanser (meget sensibel f.eks. taktil)
- spiseforstyrrelse
 - lugt, smag, konsistens, for stor eller for lille appetit
- søvnforstyrrelser
 - kan ikke falde i søvn
 - afbrudt søvn
 - lille søvnbehov

... andre vanskeligheder

- rum / retningsforstyrrelse
- motoriske problemer
- lav sårbarhedstærskel
- lav stresstærskel
- vanskeligt ved at opfatte advarselstegn

- ofte comorbiditet (samtidigt forekomne handicaps) f.eks. ADHD, OCD m.v.

Barnet har brug for

- overskuelighed
- forudsigelighed
- struktur
- ro
- tid
- tryghed
- at blive mødt
- at blive guidet

Tourette syndrom

- Tourette syndrom skyldes en neurobiologisk forstyrrelse i hjernens signalstoffer (basalganglier)
- Genetisk (oftest fra far til søn)
- 3 gange så hyppig hos drenge som hos piger
- 4.000–6.000 børn diagnosticeret i DK

Kilde: www.tourette.dk

Tourette findes i to former:

- **Simpel Tourette**

- motoriske og verbale tics
- trækninger i øjne og ansigt
- spjætten med lemmer
- knækken med fingre
- uartikulerede, pludselige lyde
- brummen, snøften, grynten, hylene

Tourette+

er Tourette sammen med andet f.eks.:

- ADHD som indebærer at barnet er hyperaktivt og har problemer med koncentrationen
- OCD, som viser sig ved tvangstanker og tvangshandlinger hos barnet
- tilbøjelige til at få vinterdepression
- Aspergers syndrom

Barnet har brug for

- overskuelighed
- forudsigelighed
- struktur
- ro
- tid
- tryghed
- at blive mødt
- at blive guidet
- evt. medicinsk behandling
- evt. adfærdsterapi

Forskelligt formål og indhold i børnesamtalen

Børn med handicap

- aflastning af forældre
- personlig støtte til det, der ligger udover det rimelige forældreansvar
- konsulentbistand udover det normale
- barnet skal inddrages om egne ønsker og behov

Socialt udsatte børn

- give barnet andre oplevelser
- støtte til det, der normalt er et forældreansvar
- familiebehandling /
- relationer
- barnet kan 'afsløre' forældre

Sagsbehandlerens forberedelse

- tal med forældre, pædagoger, lærere
 - orienter dig om barnets konkrete vanskeligheder
 - spørg ind til de særlige behov, barnet har
 - undersøg hvilke (sær)interesser, barnet har
 - spørg, hvad der virker, og hvad der ikke virker
 - vurder, om du skal have en hjælper med
- skriv til barnet / den unge, at du kommer
 - send dagsorden om samtalens formål og indhold
 - oplys, hvis der kommer en anden med
 - send evt. et billede med

Forberedelse af barnet / den unge

- Sørg for,
 - at forældrene har forklaret, hvad der skal ske
 - at barnet får dit navn + eventuelt et billede før samtalen
 - at barnet informeres om
 - hvem han skal tale med
 - hvad de skal tale om
 - hvornår han er færdig
 - hvad han skal bagefter
 - hvornår og hvordan han får svar på dét, der er talt om
 - øvrig forberedelse som ved andre børnesamtaler

Mange børn med udviklingsforstyrrelser

- lader sig aflede af hvad som helst i lokalet eller udenfor
- bryder sig ikke om, at man rører ved dem
- magter ikke altid øjenkontakt
- kan ikke selv skabe billeder / forestille sig, hvad vi taler om, hvis det er noget ukendt, eller spørgsmålet er for åbent
- kan ikke holde sammen på sætninger, hvis der er for mange ord
- bliver ofte utrygge og forvirrede af sarkasme, da der er misforhold mellem ord og kropssprog

...og

- bliver utrygge, hvis ingen tager styringen – så vil de ofte selv forsøge at få styr på situationen
- kan distraheres af den voksnes kropssprog eller følelsetilstand
- har svært ved at aflæse den voksnes ansigt, stemning og følelser – forsøg at være neutral i ansigt, kropssprog og stemmeføring
- kan lære at udsætte behov, hvis de ved, de får lov (giv plads til særinteressen, men først skal vi tale om...)

Under samtalen

- undgå forstyrrelser!
- gentag
 - hvem du er
 - hvad I skal tale om
 - hvornår I er færdige
 - hvad barnet skal bagefter
 - hvornår og hvordan han får tilbagemelding
- giv barnet ro og tryghed ved at vise, at du har styr på samtalen !
- lad være med at vente på, at barnet / den unge selv tager initiativet !

Særligt for børn og unge med ADHD

- den unge vil gerne være hjælpsom og hjælpe dig med det, du er kommet for
- forvent ikke, at han selv tager initiativer – du skal styre samtalen og vælge emnerne
- start med anerkendelse og vis interesse for hans interesser
- vis, at du er interesseret i det, han fortæller, og at du gerne vil høre hans mening om det, du kommer for

Særligt for børn og unge med Aspergers syndrom

- er meget regelrette, så overhold tiden!
- mange har en god hukommelse og tilegner sig facts
- kan derfor 'snyde' med kommunikationen og lyde af mere, end de faktisk kan
- mange er meget konkret tænkende og forstår ikke abstrakte begreber
- bruger 'papegøjesprog'

Metoder til at støtte kommunikationen

- Visualisering
 - behøver ikke være piktogrammer!
 - tegn eller skriv undervejs
 - giv evt. en seddel med hjem med de aftaler, der er indgået
 - vis billeder, hvis der er konkrete 'tilbud' under samtalen

Metoder til at støtte kommunikationen

- brug af ja og nej kort
- brug af samtaleskema med x-svar
- brug af ´trappe´ som procesbeskrivelse
- gentag og opsummer
- rediger din talehastighed og indbyg pauser til forarbejdning

Asger 11 år, Aspergers syndrom og ADHD

- Forældrene skal fortælle barnet det vigtige – det skal en fremmed dame ikke
- Forældrene skal fortælle, at der kommer én, og hvad hun vil tale med barnet om
- Find ud af, hvordan barnet er, så det ikke selv skal forklare det – altså hvad Aspergers syndrom og ADHD er og sådan
- Det er vigtigt, at sagsbehandleren får lidt vejledning af dem, der har forstand på barnet – lærere og pædagoger. Måske også forældrene lidt – men de kan ikke altid bedømme det, for de ser barnet anderledes, end det rigtigt er.
- Lad være med at spørge: "hvad synes du?"; giv barnet 2 ting at vælge imellem
- Spørg ind til barnet og HØR PÅ HAM, når han fortæller
- Spørg barnet om hans interesser f.eks. om det er heste eller computer, hvis man skal vælge et godt aflastningssted

Nyttige hjemmesider

- www.adhd.dk
for mennesker med ADHD og deres pårørende
- www.autismeforeningen.dk
for mennesker med autisme og deres pårørende
- www.tourette.dk
for mennesker med Tourette syndrom og pårørende
- www.autisme.dk
Videnscenter for autisme under VISO
- www.autizme.dk
hjemmeside for **søskende** til børn med autisme